

קילוף פירות {peeling a fruit}- האם מדובר על דשומפרק?

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף יג עמוד ב
תנן התם: המקלף שעורין מקלף אחת ואוכל, ואם קלף ונתן לתוך ידו - חייב. אמר רבי אלעזר: וכן לשבת. - איני? והא רב מקלפא ליה דביתהו כסי, כסי, ורבי חייא מקלפא ליה דביתהו כסי, כסי! - אלא, אי אתמר אסיפא אתמר: המולל מלילות של חטים - מנפח על יד, על יד, ואוכל, ואם נפח ונתן לתוך חיקו - חייב. אמר רבי אלעזר: וכן לשבת. מתקיף לה רבי אבא בר ממל: ורישא, למעשר - אין, לשבת לא? ומי איכא מידי דלענין שבת לא הוי גמר מלאכה, ולמעשר הוי גמר מלאכה? - מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי: ולא? והא גרנן למעשר, דתנן: איזהו גרנן למעשר? הקשוין והדלועין משיפקסו, ושלא פקסו - משיעמיד ערמה. ותנן נמי גבי בצלים: משיעמיד ערמה. ואילו גבי שבת - העמדת ערמה פטור! אלא מאי אית לך למימר - מלאכת מחשבת אסרה תורה, הכא נמי: מלאכת מחשבת אסרה תורה.

רש"י מסכת ביצה דף יג עמוד ב
המקלף שעורים - לאוכלן קלופים חיים.
ואוכל - ופטור מן המעשר, דכי האי גוונא אכילת עראי היא, ובשלא נתמרחו קאי, שמקלפן מתוך שבולת שלהן.
חייב - במעשר, דהוה ליה קבע.
וכן לשבת - אחת אחת לא הוי מפרק תולדה דדש, דכלאחר יד הוא, אבל משקבצן בידו - הויא תולדת דישה, וחייב. כסי כסי - מלא כוסות.
ואוכל - בלא מעשר.
לתוך חיקו - בשולי בגדיו, שקורין פאנ"ץ +דבנ"ט, תיק+.
והרי גרנו של מעשר - כלומר: הרבה מלאכות שאמרו שהן קובעות גורן למעשר לאסרו באכילת עראי, ומותרות בשבת.
איזהו גרנן למעשר - לעיל מינה איירי בפירות, וקאמר: אימתי גמר מלאכתן ליקבע למעשר.
משיפקסו - משניטל פקס שלהן, והוא כמין פרח בראשו, כמו שיש בתפוחים ונופל מאליו כשמתביש.
ושלא פקסו משיעמיד ערמה - כלומר ואם עד שלא פקסו העמיד ערמה מהן, כמין כרי - הוקבעו, אלמא: העמדת ערמה הויא גמר מלאכה למעשר, ולענין שבת, משהביא בצלים לביתו - אין העמדת ערמה מלאכה.
אלא מאי אית לך למימר - אף על גב דלמעשר הויא מלאכה, לשבת - מלאכת מחשבת שהיא מלאכת אומנות, אסרה תורה, שנסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בויקהל, והתם מלאכת מחשבת כתיב.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק ז הלכה ב
ההן דשחק תומא **כד מפרך ברישייא משום דש**. כד מברר בקליפיייתהי משום בורר. כד שחיק במדוכתה משום טוחן. כד יהיב משקין משום לש. גמר מלאכתן משום מכה בפטיש.

קרנן העדה מסכת שבת פרק ז הלכה ב
ההן דשחק תומא. האי דכותש שום:
כד מפרך בראשייא. שמפרר הראשים של השומים:
חייב משום דש. כדאמרינן לעיל גבי חיטין:
כד מברר בקלופיייתה. כשנוטל את השומים מתוך הקליפות:
כד שחיק השומים במדוכה. חייב משום טוחן:

ספר התרומה הלכות שבת סימן רכ

והא דקאמרינן בירושלמי כד מפרך ברישיה חייב משום דש. היינו כי רוצה לכתת שום לעשות בהן איסורא אחרינא. אבל כי רוצה לאכול בלא איסור אחרי כן שרי לקולפן **לאוכלן מיד**.

{The sefer hatrumah is paskening like the yerushalmi that there is a problem of Disha (aka dash;) when peeling food. However, there is also a heter that when doing it immediately before eating we consider it part of the eating process and is muttar, much like we have regarding boreir (which we will discuss later)}

בית הבחירה למאירי מסכת ביצה דף יג עמוד ב

כיצד היא אכילת עראי שיהא מותר לאכלה בלא תרומה ומעשר היה מקלף שעורים מקלף אחת אחת ואוכל ואם קילף וכינס לתוך ידו חייב לעשר היה מולל מלילות של חטים מנפה מיד ליד ואוכל ואם נפה בתוך חיקו חייב ואין צריך לומר אם נפה בכלי שאין זה עראי ובשבת מקלף מהם כמה ואוכל ואין בזה משום מלאכה:

שיטה מקובצת מסכת ביצה דף יג עמוד ב

ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב אמר רבי אלעזר וכן לשבת. ואמרו בתוספת דהשתא לא קשיא הא דמקלפא דביתהו דרב כסי כסי דאינו אסור לשבת אלא ליתן לתוך חיקו. **ולדידי לא קשיא דהתם קליפה הוא ושרי והכא מלילה הוא ואסיר**. והיינו דמתקיף אביי ורישא למעשר אין בשבת לא כלום דרישא מחייבין בקילוף בנתינתו לתוך ידו ובשבת שרי ולא חשבינן ליה מלאכה.

סחיטה

What would we say about squeezing juice out of Fruit?

Should it be permitted or prohibited? If Prohibited, should it be part of בורר or דש?

(גמ שבת קמג עמוד ב משנה - קמה עמוד א בסוף.)

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמג עמוד ב

משנה... אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן - אסורין. רבי יהודה אומר: אם לאוכלין - היוצא מהן מותר, ואם למשקין - היוצא מהן אסור. חלות דבש שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן - אסורין, ורבי אליעזר מתיר.

רש"י מסכת שבת דף קמג עמוד ב

אין סוחטין את הפירות - דהוה ליה מפרק, תולדה דדישה.

אסורין - גזירה שמא יסחוט לכתחילה.
ר' יהודה אומר אם לאוכלין - הם מכונסין אותם פירות - היוצא מהן מותר, דלא ניחא ליה במה שזבו, וליכא למגזר בהן שמא יסחוט.
ואם למשקין - מכונסין - אסורין, דניחא ליה במאי דנפקא מינייהו, ונתקיימה מחשבתו, ואיכא למיגזר שמא יסחוט, והכי אמרינן בביצה, דטעמא דמשקין שזבו משום שמא יסחוט הוא.
חלות דבש - מאחר שמרוסקין הדבש זב מאליו מתוך השעוה, ואין דרך לסוחטו, הלכך, ר' אליעזר מתיר, וחכמים אסורין - גזירה אטו שאינן מרוסקין, דילמא מרסק להו.

רש"י מסכת שבת דף יח עמוד א
שטוענין - ... דכי אמרינן סחיטת זיתים וענבים אב מלאכה, בפרק חבית שנשברה (שבת קמג, ב) - הני מילי בזיתים וענבים שלא ריסקן מבעוד יום, דהוה ליה מפרק דבר ממשאו הגדל בתוכו, והיא תולדה דדש.....

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמה עמוד א
אמר רב חייא בר אשי אמר רב: דבר תורה - אינו חייב אלא על דריסת זיתים וענבים בלבד. וכן תני דבי מנשה:
דבר תורה - אינו חייב אלא על דריסת זיתים וענבים בלבד

Why should you only be חייב for זיתים וענבים?

רש"י מסכת שבת דף קמה עמוד א
דבר תורה - כלומר: אסרה תורה מלאכה, ודריכת זיתים וענבים הוא דהויא מלאכה, אבל שאר דריכות - לאו אורחיהו בהכי, ולא מלאכה נינהו.

תוספות רי"ד מסכת שבת [דף קמד עמוד א]
סוחטין בפגיעין ובפרישין ובעוזרדין פי' כיון שאין דרך העולם לסוחטין אף על פי שהוא מתכוין להוציא מימיהן מותר כי היכי דאשכחן במולל מלילות ובבורר יד על יד שאע"פ שהמולל הוא תולדה דדש והבורר היא מלאכה ע"י שינוי הותרו והה"נ הסחיטה אף על פי שהיא תולדה דמפרק על ידי שינוי הותרו וכיון שאין דרך בני העולם לסוחטין אין לך שינוי גדול מזה:

הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף סא עמוד א
למימיהן פטור אבל אסור. לפי שאינו חייב אלא על דריכת זיתים וענבים בלבד וכדאמרינן לקמן אבל שאר פירות היוצא מהן לא חשיב משקה להתחייב עליו

רש"י מסכת שבת דף קמד עמוד ב
כרב חסדא - אף על גב דלעלמא לא חשיב, כיון דאחשיב איהו - הוי לדידיה משקה, והכי מפרש רב נחמן לברייטא דלעיל: סוחטין בפגיעין ובפרישין למתק הפרי, ולא לצורך המשקה, אבל לא ברימונים ואפילו למתקן, דשל בית מנשיא היו סוחטין בחול לצורך משקה, הלכך בשבת אסור אפילו למתק, הואיל ואיכא חד דעביד לשם משקה, ולא משום דמנשיא רובא דעלמא, אלא חיישין, אי שרית ליה למתק - אתי למעבד לשום משקה, וכיון דאיהו מחשב ליה הוי משקה ומיחייב, אבל בפגיעין ליכא למיחש, דאין אדם עושה אותו למשקה.

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף קמה עמוד א

...אלא פירושא משום דסבירא להו כתנא דבי מנשה דאמר לקמן בסמוך דדבר תורה אינו חייב אלא על דריכת זיתים וענבים בלבד משום דרובן למשקין והלכך כשסוחטן הוה ליה כדש [נ"א: כדריכת זיתים וענבים], אבל שאר פירות רובן לאכילה הן עומדין ואפילו יהיב דעתיה וסחיט בטלה דעתו אצל רוב העולם ואפילו צריך לו לא חשיב משקה אלא אוכל.

סחיטת כבשים (כמו חמוצים)

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמה עמוד א
גופא: כבשים שסחטן, אמר רב: לגופן - מותר, למימיהן - פטור אבל אסור. ושלקות, בין לגופן בין למימיהן - מותר. ושמואל אמר: אחד זה ואחד זה, לגופן - מותר, למימיהן - פטור אבל אסור. רבי יוחנן אמר: אחד כבשים ואחד שלקות, לגופן - מותר, למימיהן - חייב חטאת.

רש"י מסכת שבת דף קמה עמוד א
כבשין - ירק חי כבוש ביין וחומץ.
לגופו - אם לאכול הכבשים סוחטן ממשקה הצף עליהן והנבלע בהן - מותר לכתחילה, דלא מפרק הוא, הואיל ולא למשקה הוא צריך.

פטור - שאין זה מפרק, שאין המשקה הזה יוצא מן הכבשים שלא גדל בתוכן, אבל אסור, אטו זיתים וענבים. שלקות - אפילו למימיהן, לאו משקה נינהו אלא אוכל.
למימיהן פטור אבל אסור - והא שלקות דומיא דדג לצירן הוא, ולא שרי ליה שמואל לכתחילה.
עיני ראו ולא זר - הא דבעינא למימר לך דמשמיה דרב איתמר.

תוספות מסכת שבת דף קמה עמוד א
כבשים שסחטן לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור - רב לטעמיה דאמר לקמן דבר תורה אינו חייב אלא על דריכת זיתים וענבים. ולפירוש הקונטרס דפי' משום דאתי המשקה מעלמא קשה לרבי אמאי גזרו להדוקי אודרא אפומא דשישא בשלהי תולין (לעיל דף קמא). {we prohibit using a cloth to close an oil jug because when taking it out you might squeeze out the oil absorbed in it} שמא יסחוט הא אפילו סחיט ליכא איסור דאורייתא מיהו י"ל דהתם רבא דקאמר לה וס"ל כר' יוחנן דמחייב חטאת.

בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף קמה עמוד א
ונראה לומר שהספוג מתוך ששואב הרבה דינו כזיתים וענבים לענין סחיטה ואסור מן התורה מדין מפרק ואף לגדולי הדורות ראיתי שנסכמים לומר שזה שאמרו דבר תורה אינו חייב אלא על דריכת זיתים וענבים פירושו למעט כבשים ושלקות שאין שם משקה כנוס מגופם ואף הבא עליהם אינו נבלע בהם וכן שאר פירות כגון תותים ורמונים אין המשקה כנוס בהם אבל בגדים שהמשקים בלועים בגופם ואינם ממינם שיאמר עליהם מיבלע בליעי יש בהם דין מפרק כזיתים וענבים והדברים נאים ומתקבלים:

סחיטה לתוך אוכל

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמד עמוד ב
אמר רב יהודה אמר שמואל: סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדרה, אבל לא לתוך הקערה. אמר רב חסדא, מדברי רבינו נלמד: חולב אדם עז לתוך הקדרה, אבל לא לתוך הקערה. אלמא קסבר: משקה הבא לאוכל - אוכל הוא.

רש"י מסכת שבת דף קמד עמוד ב
לתוך הקדרה - של תבשיל לתקנו, דמוכחא מילתא דלאו למשקה בעי ליה, אלא לאוכל, ואין זה דרך פריקתו, והוי כמפריד אוכל מאוכל.
אבל לא לתוך הקערה - דזמנין דלמשקה קאי, ואף על גב דבקערה לא שתי איניש - לא מוכחא מילתא, ואיכא איסור.
אלמא - מדקאמר סוחט לתוך הקדרה קסבר כו'

תוספות רי"ד מסכת שבת דף קמה עמוד א
אבל לא לתוך הקערה פירש המורה דזמנין דלמשקה קאי. ואף על גב דבקערה לא שתי איניש לא מוכחא מילתא ואיכא איסורא ואינו נ"ל אלא אף על גב דמוכחא מילתא דלא בעי לה לשתיי' אלא לערות התבשיל מתוך הקדרה עליו הי' אוסר דעד כאן לא שרא אלא משקה הבא לאוכל שלעולם לא עמד המשקה בעינו אבל לתוך הקערה שעמד המשקה בעינו לא היה מתיר וה"ה לתוך הקדרה אם היתה ריקנית

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף קמד עמוד ב
שסחטן לתוך הקדירה שיש בה אוכל וקסבר דמשקה הבא לאוכל הרי הוא כאוכל והוה ליה כמפריד [נ"א: כמפרק] אוכל מתוך אוכל דשרי לכתחלה,

-----
לסיכום

סחיטת פירות

- למה כן
  - פעולת דישה
  - הוצאה המשקה מתוך הפרי
- למה לא
  - מהותי
- הרי הפרי כבר אוכל.
- יותר דין בפרי שכבר נחשב מושלם.

- אוכל מתוך אוכל- אין שינוי
- יותר חיסרון (או חוסר זהות שונה) במיץ
- טכני
- שינוי מובהק

מדאורייתא רק זיתים וענבים

- מנהג העולם שינוי
  - רש"י & תוספות רי"ד
  - תלוי בדעת האדם
    - רש"י קמד-
  - אוכל מתוך אוכל, מול משקין מתוך אוכל
    - מהותי היין והשמן הם משקין טמונים בתוך הזיתים וענבים, ולכן היו דש הפרי מתוך "קליפה"
    - ר"ן על הרי"ף-
    - זיתים וענבים אינם באמת בגמר הכנתם עד שיוציא המשקה
    - שאר פירות כבר עומדים לאכילה ומוכנים, ואפילו כשרוצים אותם למשקה מ"מ הוא אוכל. אבל זיתים וענבים הוא כפסולת, ורק המשקה נחשב. ולכן הוא יציאת אוכל מתוך פסולת.
    - רוב הפירות, ואפילו לאלו שסוחטין, כיון שהרוב נאכל, המשקה הוא אוכל נוזלי ולא שייך דש
    - רשב"א- ואפילו למי שבאמת צריך המשקה.
    - נ"ל- האם הגיעו לגמר יצירת פרי מפן החקלאות.
    - רובן למשקה- עדיין לא הגיע לגמר יצירת הפרי ולכן יש דישה.
    - רובן לאוכל- כבר הגיע לגמר יצירת פרי, ולא יוצר פרי.